

GEDING OM EEN 'BEDING'
OVER DE STRUCTUUR VAN DE VERENIGING VAN 1892.

H.B. Weijland

Wie in de systematische catalogi van bijvoorbeeld de Theologische Universiteiten te Kampen en de Vrije Universiteit te Amsterdam naar literatuur zoekt over de herdenkingsjaren 1834, 1886 en 1892 vindt zeer veel over de Afscheiding, beduidend minder over de Doleantie en zeer weinig dat specifiek over de Vereniging van 1892 gaat. Uiteraard wordt dit geboorte-uur van de Gereformeerde Kerken in Nederland wel in hand- en gedenkboeken en andere publicaties als onderdeel van een historisch proces vermeld en in een breder kader belicht, maar tot een nadrukkelijke 'herdenking' is het voor zover ik weet nooit gekomen.¹ Een oorzaak daarvan is wellicht, dat het vijftig-jarig 'bestaan' van de GKN in het jaar 1942 viel, toen zowel de oorlog als de kerkelijke verdeeldheid elke lust tot 'vieren' danig doofde. Het is daarom van belang nader in te gaan op de vraag, wat zich op 17 juni 1892 in de Keizersgrachtkerk te Amsterdam afspeelde.

Consensus of Contract?

De verhalen van grootouders, die het meemaakten hoe de oude 'vader Van Velzen' werd binnengeleid en hoe Gispen en Kuyper elkaar de hand gaven, zijn bekend.² De Christelijke Gereformeerde Kerk en de Nederduits Gereformeerde Kerken vloeiden samen tot De Gereformeerde Kerken in Nederland. Wij weten het. Maar wat gebeurde er *structureel* in die 24 pagina's en 27 artikelen acta van dat ene dagdeel 'combi-synode'?³ Een antwoord hierop is minder eenvoudig dan op het eerste gezicht lijkt. Ging het om een vereniging of om een hereniging? Om combinatie of ineen-smelting? Om een landelijke of een plaatselijke éénwording? Om een 'geestelijke' consensus of een meer

1. Ter gelegenheid van de vijfenzeventigste jaardag van de vereniging schreef H. Bouma: *De vereniging van 1892*, Groningen 1967. In de loop der jaren werd de geschiedschrijving van de 'vereniging' meer en meer gefixeerd op 'Het Beding' en wel inzake de 'eigen opleiding der kerken'. Vgl. J. Koomen, *De geschiedenis van het Beding der Eigen Opleiding*, Kampen, z.j.

2. Naast de beschrijving door H. Bouma, a.w., 166 vv noemen wij nog: E.D. Kraan, 'De Doleantie en de Afscheiding', 262 vv in de gedenkbandel *De Reformatie van 1886*, Kampen 1936. Een zeer levendige beschrijving van het gebeuren geven de acta zelf!

3. Voor de tekst zie *Handelingen van de synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland, 1872-1892*, Kampen 1988, dl. II, onderdeel XI.